

УДК 7.05:745.744

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-3-9>

Ніна ПАНТУС,

orcid.org/0000-0001-6615-2670

*старший викладач факультету будівництва, архітектури та дизайну
Національного університету «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна) rantus_n@ukr.net*

Олена СПАСКОВА,

orcid.org/0000-0002-2004-8402

*кандидат мистецтвознавства,
асистент кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського
(Одеса, Україна) spasskova.elena1990@gmail.com*

Наталія ЗОЛОТАРЧУК,

orcid.org/0000-0002-7503-9036

*кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри дизайну
Університету Короля Данила
(Івано-Франківськ, Україна) nataliia.zolotarchuk@ukd.edu.ua*

ДОСЛІДЖЕННЯ НОВІТНІХ ПІДХОДІВ В АВТОРСЬКІЙ ДРУКОВАНІЙ ГРАФІЦІ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ

Стаття присвячена дослідженню новітніх підходів у сфері авторської друкованої графіки. Особливий акцент зроблено на використанні контрастності тонів. Наголошено, що колір у цьому контексті відіграє вторинну роль, а головна увага приділяється вивченню текстури та методик створення робіт.

Вказується на важливість інтеграції традиційних методів графіки та сучасних цифрових процесів, що дозволяє визначити нові напрями розвитку в цьому мистецтві й відкриває шлях для експериментів і творчих пошуків українських дизайнерів та графіків. Конкретні приклади застосування новітніх підходів до створення графічних робіт надають цінну інформацію щодо ефективності та можливостей різних технік, включаючи лазерне гравіювання, цифрові трансфери, колаграфію та інші інноваційні методи. Підкреслюється особлива важливість виразності й унікальних ефектів, які досягаються через використання таких графічних технік, як офорт, ксилографія та літографія.

Сучасні дослідження в галузі друкованої графіки виявляють нові методи, зокрема використання цифрових трансферів, лазерного гравіювання, гравюри на картоні, що збагачують традиційні підходи й надають їм нових вимірів. Колаграфія як одна з сучасних технік посідає особливе місце завдяки своїй гнучкості та доступності, широкому спектру графічних засобів. Проте не всі новітні підходи в авторській друкованій графіці одразу знаходять відображення в науковому дискурсі, що підкреслює актуальність та важливість подальших досліджень у цій галузі. Це зумовлює необхідність більш ґрунтовного вивчення й аналізу сучасних технік і матеріалів у контексті їх застосування в графічному дизайні з метою виявлення нових можливостей для творчого вираження та комунікації. Дослідження робить внесок у розуміння змін, які відбуваються в естетиці сучасного графічного дизайну під впливом нових технологій, вивчає, як ці зміни впливають на сприйняття та інтерпретацію графічних творів, розглядає стратегії адаптації та інтеграції цих нововведень у практику українського графічного дизайну з метою посилення візуальної комунікації й підвищення загальної якості дизайнерських проєктів.

Ключові слова: *авторська друкована графіка, гравюра, друк, естамп, ліногравюра, ксилографія, літографія, монотипія, акватинта.*

Nina PANTUS,
 orcid.org/0000-0001-6615-2670
 Senior Lecturer at the Faculty of Civil Engineering
 National University «Zaporizhzhia Polytechnic»
 (Zaporizhzhia, Ukraine) pantus_n@ukr.net

Olena SPASSKOVA,
 orcid.org/0000-0002-2004-8402
 Candidate of Art Studies,
 Assistant at the Department of Theory and Methods of Applied and Decorative Arts and Graphics
 South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
 (Odesa, Ukraine) spasskova.elena1990@gmail.com

Nataliia ZOLOTARCHUK,
 orcid.org/0000-0002-7503-9036
 Candidate of Study of Art,
 Associate Professor of the Department of Design
 King Daniel University
 (Ivano-Frankivsk, Ukraine) nataliia.zolotarchuk@ukd.edu.ua

RESEARCH OF THE NEWEST APPROACHES IN AUTHOR PRINTED GRAPHICS AND THEIR APPLICATION IN UKRAINIAN GRAPHIC DESIGN

The article is devoted to the study of the latest approaches in the field of author's printed graphics. Special emphasis is placed on the use of contrasting tones. It is emphasized that color in this context plays a secondary role, and the main attention is paid to the study of texture and techniques of creation.

The importance of the integration of traditional graphics methods and modern digital processes is indicated, which allows to determine new directions of development in this art and opens the way for experiments and creative searches of Ukrainian designers and graphic artists. Concrete examples of the latest approaches to the creation of graphic works provide valuable information on the effectiveness and possibilities of various techniques, including laser engraving, digital transfers, collage and other innovative methods. The special importance of expressiveness and unique effects, which are achieved through the use of such graphic techniques as etching, xylography and lithography, is emphasized.

Modern research in the field of printed graphics reveals new methods, in particular the use of digital transfers, laser engraving, engraving on cardboard, which enrich traditional approaches and give them new dimensions. Collography as one of the modern techniques occupies a special place due to its flexibility and accessibility, a wide range of graphic tools. However, not all the latest approaches in the author's printed graphics are immediately reflected in the scientific discourse, which emphasizes the relevance and importance of further research in this field. This necessitates a more thorough study and analysis of modern techniques and materials in the context of their application in graphic design in order to identify new opportunities for creative expression and communication. The research contributes to the understanding of the changes taking place in the aesthetics of modern graphic design under the influence of new technologies, studies how these changes affect the perception and interpretation of graphic works, considers strategies for adapting and integrating these innovations into the practice of Ukrainian graphic design in order to strengthen visual communication and increasing the overall quality of design projects.

Key words: author's printed graphics, engraving, printing, print, linocut, xylography, lithography, monotype, aquatint.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасний світ характеризується швидким розвитком технологій та медіа, що безпосередньо впливає на мистецтво та дизайн. Графічний дизайн як індустрія, що постійно еволюціонує, вимагає від професіоналів не лише володіння класичними способами й техніками, а й постійного оновлення знань та умінь, адаптації до новітніх технологій і підходів (Македон, Холод, Ярмоленко, 2023). У цьому контексті авторська друкована графіка відіграє важливу роль, оскільки вона поєднує в собі традиційні художні методи й сучасні цифрові технології, відкриваючи нові можливості для вираження творчих ідей.

Дослідження новітніх підходів до авторської друкованої графіки є актуальним, оскільки: 1) новітні технології розширюють межі традиційної графіки, дозволяючи створювати роботи з високою деталізацією, складними кольоровими переходами й унікальними текстурами, що раніше було неможливо; 2) новітні підходи можуть бути використані для збереження та популяризації української культурної спадщини через графічний дизайн, включаючи елементи народного мистецтва, історичні символи й культурні мотиви. З огляду на це вивчення новітніх підходів до авторської друкованої графіки та

їхнього застосування в українському графічному дизайні є важливим не тільки для розвитку самої індустрії графічного дизайну, а й для підвищення культурного та економічного потенціалу України в цілому.

Аналіз останніх досліджень. Тематика застосування друкованої графіки у сфері українського графічного дизайну отримала широке висвітлення в наукових роботах Н. Гаврилишиної, І. Сиваш, які особливу увагу приділяють традиційним методам створення естампів. Такі науковці, як Н. Бабій, Н. Усенко, у своїх дослідженнях підкреслюють, що естамп продовжує розвиток завдяки інноваційним технологіям та використанню нових матеріалів. Так, останніми роками особливої популярності набули технології, що базуються на літографських методах із застосуванням різних носіїв, зокрема таких, як поліестер, алюмінієва фольга, фанера та папір. Також у деяких працях (М. Близнюк, Ю. Дорошенко) наголошується на активному використанні перенесення цифрових зображень на друковані форми для створення естампів різних форм, зокрема трансферентні електрографічні переклади, відомі як «трансфери». Традиційна гравюра на картоні розширила свої можливості завдяки розвитку прорізної гравюри на папері. Поширення знайшли такі методи, як лазерне гравіювання на фанері, металі та пластику. Водночас актуальність та значущість нашого дослідження пояснюється тим, що запровадження новітніх підходів до друкованої графіки не завжди належним чином відображене в наукових публікаціях, що підкреслює необхідність глибокого аналізу цього напрямку.

Мета статті – аналіз та оцінка новітніх підходів до авторської друкованої графіки, вивчення можливостей їх ефективного застосування в українському графічному дизайні, виявлення можливостей збагачення традиційних методів графічного дизайну завдяки використанню сучасних технік і технологій, що сприятиме створенню інноваційних, візуально привабливих рішень, які відповідають сучасним вимогам естетики й функціональності.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сучасний стан авторської друкованої графіки;
- дослідити вплив нових методів на розширення можливостей традиційної друкованої графіки і способи їх інтеграції в український графічний дизайн;
- вивчити технології для демонстрації практичного потенціалу в графічному дизайні;
- оцінити вплив упровадження нових технік на естетичні вподобання, сприйняття графіч-

ного дизайну в Україні та його роль у візуальній культурі.

Виклад основного матеріалу. Графіка являє собою вид мистецтва, що ґрунтується на використанні контрастності тонових співвідношень. У ній колір може бути втілений у композицію, але не є основним елементом. Важливе значення у графіці мають текстура використовуваних матеріалів та особливості різних графічних методів і прийомів, до яких належать, наприклад, художня виразність та неповторний «оксамит» офорта, що дозволяє досягти глибоких просторових і світлових переходів, чіткість та динамічна контрастність ксилографії, делікатні світлотіньові відтінки літографії та декоративна виразність ліногравюри (Македон, Ільченко, 2021).

Естамп – це загальна назва для багатьох форм мистецтва, яке було тісно пов'язане із книгодрукуванням. Гравюри або інші види відбитків, отримані з друкованої форми на папері, називають естампами. Спочатку естамп не вважався окремим видом мистецтва, а лише способом відтворення зображень, який вимагав значної майстерності й витрат зусиль.

Розвиток сучасної української друкованої графіки визначається багатьма факторами й відрізняється великою різноманітністю. Естамп завжди характеризувався чутливістю до потреб суспільства, демонструючи здатність до адаптації до суспільних змін. Виникнувши на основі таких ремесел, як ювелірне та зброярське мистецтво, естамп з часом набув самостійного значення завдяки можливості масового відтворення зображень. У декоративному мистецтві естамп служив для прикрашання приміщень і став предметом колекціонування (Антонович, 2015).

Існують чотири основні типи технік друку в естампі: високий друк, плоский друк, глибокий друк та трафаретний друк. Високий друк охоплює такі методи, як ксилографія, ліногравюра та гравюра на картоні. Літографія разом з її варіаціями та монотипія класифікуються як плоский друк.

Глибокий друк містить такі техніки, як різцева гравюра, офорт, меццо-тинто, пунктир, суха голка, акватинта, резерваж, лавіс, м'який лак, олівцева манера. Трафаретний друк представлений шовкографією. Гравюра являє собою графічне мистецтво, яке базується на створенні друкованих форм за допомогою різних методів. До численних технік гравюри належать ксилографія, ліногравюра, гравюра на картоні, офорт, різцева гравюра, меццо-тинто, пунктир, суха голка, акватинта, резерваж, лавіс, м'який лак, олівцева манера.

Колаграфія, своєю чергою, вважається однією з найбільш адаптивних технік, що характеризуються доступністю для освоєння та широким спектром виразних можливостей. У колаграфії широко використовуються рідкі основи, що клеять. Ними можна не тільки скріплювати деталі колажу, а й виконувати малюнок, розширюючи шкалу відтінків, герметизувати поверхню зайво пористого матеріалу, зміцнювати матеріал, який міг бути пошкоджений у процесі друку (Гула, Журавльова, Михайлицький, 2023) (рис. 1).

Шовкографія являє собою метод трафаретного друку в українському мистецтві, де використовується сітка з шовку, розтягнута на рамі з алюмінію або дерева для створення трафаретної форми – екрана. На екрані ділянки, що не містять малюнка, закриваються матеріалом, що не пропускає фарбу, утворюючи трафарет. Після накладення екрана на друковану поверхню застосовується фарба на водній або олійній основі, яку розподіляють по поверхні екрана за допомогою ролера чи ракеля. Кожен колір наноситься окремо у відповідних місцях, дозволяючи створити яскраві та рельєфні зображення без дзеркального відображення (Гриценко, Негай, Страшко, 2021). Ця техніка ідеально підходить для створення високоякісних репродукцій картин (рис. 2).

Офорт є однією з форм металевої гравюри, включаючи такі методи, як травлений штрих, традиційний офорт та чистий офорт, відомий із початку XVI-го століття. Для створення друкованої пластини використовують метали, як-от: мідь, цинк, сталь, залізо та латунь. Металеву пластину після полірування покривають захисним шаром, який стійкий до кислоти, а потім вирізають на ньому малюнок, роблячи метал видимим. Далі

пластину занурюють в азотну кислоту для травлення. Травлені виїмки заповнюють спеціальною офортною фарбою, після чого надлишки фарби з поверхні знімають. Відбиток на папері отримують за допомогою спеціального офортного преса (Бабій, 2020).

Для досягнення однорідної зернистої текстури використовують інструменти, відомі як матуари, а також пунсони з кількома гострими кінцями для тонування. Зернисту фактуру також можна отримати шляхом травлення, коли пластину покривають твердим лаком, який потім проколюють перед травленням. Часто обидва підходи – тонування та травлення – комбінують на одній пластині.

Відбитки, створені за допомогою пунктирної техніки, вирізняються своєю м'якістю та елегантністю, а кольоровий пунктир ефективно відтворює нюанси, характерні для акварельного або пастельного малювання (Близнюк, 2018).

Суша голка – це інша форма офорта, при якій не застосовують травлення. Зображення створюється безпосередньо на металевій пластині, з якої було видалено захисний шар, за допомогою голки, а потім заповнюється фарбою. Відбитки отримують, використовуючи офортний прес. Варто зазначити, що офорти, створені цією технікою, можуть бути видруковані в лімітованій кількості, зазвичай не більше ніж 20 копій.

Травлений штрих становить собою одну з технік офорта, де як матеріал для створення друкованої форми використовують такі метали, як мідь, цинк, сталь, залізо й латунь. Після того, як металеву пластину відполірували, її покривають шаром, стійким до дії кислоти, вирізають на ній малюнок, роблячи метал видимим, а потім занурюють в азотну кислоту для травлення. Загли-

Рис. 1. Зразки виконання техніки колаграфія, кольорове забиття, глибока печатка, виконані в українському етнічному стилі (Арттекстиль, 2020)

Рис. 2. Зразок використання техніки шовкографія (Арттекстиль, 2020)

блення, що утворились, заповнюють фарбою для офорта, після чого видаляють зайву фарбу з поверхні. Відбиток на папері отримують за допомогою спеціального преса (Яців, 2006).

Монотипія належить до виду друкованої графіки, де малюнок фарбами наносять вручну на ідеально гладку друкарську форму, а потім отримують відбиток, використовуючи зволожений папір на друкарському пресі або ж роблять це вручну. Кожен отриманий таким чином відбиток є унікальним і не має повторів, оскільки в цій техніці можливий лише один відбиток.

Меццо-тінто, ще одна форма офорта, популярна, зокрема, в Англії, де її називають «англійською манерою», відрізняється від інших офортних технік. Вона полягає у створенні світлих місць на попередньо зерненій металевій пластині. Поверхня пластини зазнає зернення за допомогою спеціального інструмента, що призводить до утворення дрібних заглиблень, надаючи їй шорсткості. На цю зернисту поверхню наносять малюнок, а світлі ділянки згладжуються або вишкрябаються. Після завершення цих дій пластину додатково обробляють, поліруючи вибірково з метою досягнення необхідного відтінку у відповідних частинах гравюри. Результатом шліфування є зменшення глибини заглиблень, що впливає на кількість фарби, яка потрапляє в них під час друку, та, відповідно, на інтенсивність кольору відбитка. Гравюри, створені за технікою меццо-тінто, вирізняються насиченістю тонів, виразним контрастом та розмаїттям світлотіньових переходів. Оскільки для меццо-тінто характерне дуже дрібне та делікатне зернення, друкована форма швидко стає непридатною до використання, обмежуючи кількість якісних відбитків до 10–15 (Іванова, 2017).

Акватинта, що є однією з варіацій офорта, створює ефект, схожий на акварельний малюнок, що й визначило її назву. Перед травленням на металеву форму наносять кислотостійку смолу, таку як каніфоль або асфальт, а далі форму занурюють в азотну кислоту. Для досягнення різноманітності текстур і глибини тонів деякі художники вдаються до багаторазового травлення, іноді більше ніж двадцять разів. Після травлення заглиблення на формі заповнюють фарбою, а потім отримують відбиток за допомогою преса. Лавіс, який є різновидом акватинти, характеризується нанесенням малюнка на форму за допомогою голки з подальшим травленням кислотою, що наноситься пензлем. Тональні переходи в лавісі мають чітко визначені межі, а отриманий відбиток подібний до акварельних робіт. Зовнішньо лавіс нагадує акватинту своєю близькістю до акварельного ефекту,

але відрізняється м'якістю та розмитістю ліній. Лавіс, так само як акватинта, використовують у комбінації з іншими техніками офорта, наприклад, з сухою голкою, і з однієї форми можна отримати близько 30 якісних відбитків (Дорошенко, 2023).

Резерваж – це одна з технік офорта, при якій малюнок створюють на металевій поверхні за допомогою чорнила, гуаші або туші з додаванням цукру, використовуючи перо або пензель. Після нанесення малюнка форму покривають шаром, який стійкий до кислоти, і занурюють у воду, де чорнило розбухає й підіймає верхні частини ґрунту, що потім легко видаляють, відкриваючи метал. Далі форму занурюють в азотну кислоту для травлення, а потім отримують відбиток на папері за допомогою офортного преса, створюючи ефект малюнка, нанесеного пером або пензлем (Близнюк, 2018).

Ліногравюра являє собою вид гравюри, виконаної на лінолеумі, де для створення зображення використовують спеціально оброблений лінолеум та різці різного розміру. Після вирізання зображення лінолеум покривають фарбою за допомогою валика та роблять відбиток на папері (рис. 3).

Такі характеристики, як виразність художньої мови, яскраві контрасти між чорним і білим, насиченість та мальовничість ліній, які досягаються завдяки м'якості матеріалу, а також швидкість роботи й можливість використання великого формату паперу, зробили ліногравюру популярною серед майстрів друкованої графіки. Її відносна простота виконання й значна тиражованість зробили цю техніку доступною для широкої аудиторії (Усенко, 2015).

Рис. 3. Зразок техніки лінографії на поліестері:
а) процес роботи над друкованою формою;
б) відбиток з ілюмінацією кольоровими олівцями
(Скринник-Миська)

Гравюра на картоні використовує картон різної щільності як матеріал для друкованої форми, де штрихи вирізаються за допомогою голки або ножа, а тонові площини створюються шляхом розпушення поверхні картону чи застосування аплікації.

Літографія, також відома як автолітографія, є методом друку, при якому фарба переноситься із гладко відполірованого літографського каменю на папір під тиском. Цей процес часто неправильно класифікують як гравюру. Створення літографії включає малювання на камені, обробку його поверхні розчином, який містить азотну кислоту, а потім нанесення фарби, яка прилипає тільки до незахищених ділянок каменю, з подальшим отриманням відбитка на папері за допомогою спеціального преса (Чупріна, Струмінська, 2015) (рис. 4).

Рис. 4. Літографія у два кольори (півень)
(Скринник-Миська)

Сьогодні українське мистецтво друкованої графіки вважається одним із найбільш актуальних напрямів образотворчого мистецтва, доступним широкій аудиторії, інтегрованим у медійний простір та інтернет. Це мистецтво підкреслює безпосередній зв'язок між технікою створення й стилістикою, а цифрові друковані технології стали

неодмінною частиною його історії. Активне використання сучасних технічних пристроїв (мобільних телефонів, планшетів та ноутбуків) сприяє залученню до мистецтва різних соціальних груп.

Висновки. Здійснене дослідження дозволило дійти висновків, які засвідчили значний потенціал інтеграції сучасних технік і технологій та традиційних методів графічного дизайну. Вивчення й аналіз новітніх підходів у друкованій графіці відкривають нові можливості для розширення виразних засобів і технічних можливостей у графічному дизайні, сприяючи створенню візуально привабливих та значущих робіт.

Упровадження таких новітніх технологій, як лазерне гравіювання, цифрові трансфери та колаграфія, дозволяє графічним дизайнерам досягати нових висот у вираженні своїх ідей і концепцій, надаючи роботам більшої глибини, текстури та колориту. Сучасні підходи, засновані на традиційних техніках (офорт, ксилографія, літографія), розкривають нові перспективи в їх застосуванні, уможливаючи створення більш складних і тонких графічних образів.

Гармонійне поєднання традиційних графічних методів із новітніми технологіями сприяє створенню унікального візуального мовлення, яке виходить за межі звичайного сприйняття графічного дизайну. Використання інноваційних технік в авторській друкованій графіці сприяє еволюції естетичних норм і стандартів у графічному дизайні, розширюючи межі творчого пошуку й експериментування.

Таким чином, друкована графіка залишається напрямом, що динамічно розвивається, зберігаючи свою унікальність, пристосовуючись до нових викликів сучасності, інтегруючи передові технології, успішно змагаючись з іншими формами візуального мистецтва, включаючи цифрове. Інтернет значно розширив комунікативні можливості для художників цієї галузі, надаючи їм можливість обмінюватися досвідом та ідеями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович С. Етноренесанси в культурі XX ст. та їхні етнодизайнерські виміри. Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст: збірн. наук. праць / упорядн. і відп. ред. С. Антонович. Полтава: ПНПУ, 2015. Кн. 1. С. 7–11.
2. Арттекстиль. Інтеграція мистецтв. Каталог виставки. Київ: Майстер книг, 2020. 64 с.
3. Бабій Н. П. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси: проблематика наукового дискурсу. *Питання культурології*. № 36. 2020. С. 69–78.
4. Близнюк М. М. Методична система навчання етнодизайну майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва на основі інформаційних технологій: автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни) / Нац пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2018. 40 с.
5. Гаврилишина Н. А. Декоративно-ужиткове мистецтво України. Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Декоративно-ужиткове мистецтво України](https://vue.gov.ua/Декоративно-ужиткове_мистецтво_України) (дата звернення: 29.01.2024).

6. Гриценко Л. О., Негай Г. А., Страшко Л. М. Реалізація методологічного принципу системності навчання у процесі графічної підготовки фахівців технологій і дизайну. *Молодь і ринок*. 2021. № 1 (187). С. 84–91.
7. Гула Є. П., Журавльова Н. А., Михайлицький О. А. Синтез розвитку книжкової графіки та дизайну в Україні. *Культура і сучасність*. 2023. № 1. С. 70–75.
8. Дорошенко Ю. Можливості деформативного формотворення у графічному дизайні. *Прикладна геометрія, інженерна графіка та об'єкти інтелектуальної власності*. 2023. № 1(XII). С. 156–159.
9. Іванова Л. О., Соколова О. П. Введення в дизайн-проекткування. Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса : Астропринт, 2017. 84 с.
10. Македон В. В., Ільченко Н. О. Кон'юнктура світового ринку ІТ-послуг в умовах економіки 4.0. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8525> DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.8 (дата звернення: 29.01.2024).
11. Македон В. В., Холод О. Г., Ярмоленко Л. І. Модель оцінки конкурентоспроможності високотехнологічних підприємств на засадах формування ключових компетенцій. *Академічний огляд*. 2023. № 2 (59). С. 75–89. DOI: 10.32342/2074-5354-2023-2-59-5 (дата звернення: 29.01.2024).
12. Сиваш І. Теоретико-методологічні підходи до розуміння етнодизайну на сучасному етапі культуротворчості. *Вісник НАКККиМ*. 2016. № 2. С. 105–109.
13. Скринник-Миська Д. Актуальні мистецькі практики в Академії мистецтв. URL: <https://zbruc.eu/node/78726> (дата звернення: 29.01.2024).
14. Усенко Н. О. Художнє життя України другої половини ХХ – початку ХХІ століття: дис. ... канд. мистецтвознавства. 17.00.05 / ХДАДМ. Харків, 2015. 237 с.
15. Чупріна Н. В., Струмінська Т. В. Сучасні технології дизайн-діяльності. Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. Київ : КНУДТ, 2017. 415 с.
16. Яців Р. Українське мистецтво ХХ століття: зб. наук. ст. Інститут народознавства НАН України. Львів : Афіша, 2006. 350 с.

REFERENCES

1. Antonovych Ye. (2015) Etnorenesansy v kulturi XX st. ta yikhni etnodyzainerski vymiry. [Ethno-renaissances in the Culture of XX cent. and its ethno-design modes]. Etnodyzain: yevropeyskyi vektor rozvytku i natsionalnyi kontekst: zbirn. nauk. prats / uporiadn. i vidp. red. Ye. Antonovych. Poltava: PNPU, 1, 7–11 [in Ukrainian].
2. Arttekstyl. (2020) Intehratsia mystetstv. [Integration of arts]. Katalog vystavky. Kyiv: Maister knyh [in Ukrainian].
3. Babii N. P. (2020) Aktualni kulturno-mystetski praktyky ta protsesy: problematyka naukovoho dyskursu. [Current cultural and artistic practices and processes: issues of scientific discourse] Pytannia kulturolohii. Issues of cultural studies, 36, 69–78. [in Ukrainian].
4. Blyzniuk M. M. (2018) Metodychna systema navchannia etnodyzainu maibutnikh khudozhnykiv dekoratyvno-prykladnoho mystetstva na osnovi informatsiinykh tekhnolohii: avtoref. dys. ... dokt. ped. nauk : 13.00.02 – teoriia ta metodyka navchannia (tekhnichni dystsypliny) [Methodic system of ethnic design teaching of the future artists of decorative and applied arts basing on IT : abstract of a thesis ... for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences : 13.00.02 – Theory and Methodic of Teaching (Engineering Disciplines)] / Nats ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 40 p. [in Ukrainian].
5. Havrylyshina N. A. (2022) Dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo Ukrainy. [Decorative and applied art of Ukraine] Velyka ukrainska entsyklopediia – Great Ukrainian encyclopedia. Retrieved from: <https://vue.gov.ua/Dekoratyvno-uzhytkove-mystetstvo-Ukrainy> [in Ukrainian].
6. Hrysenko L. O., Nehai H. A., Strashko L. M. (2021). Realizatsiia metodolohichnoho pryntsyphu systemnosti navchannia u protsesi hrafichnoi pidhotovky fakhivtsiv tekhnolohii i dyzainu. [Implementation of the methodological principle of systematic training in the process of graphic training of specialists in technology and design]. Molod i rynek – Youth and the market, 1 (187), 84–91. [in Ukrainian].
7. Hula Ye. P., Zhuravlova N. A., Mykhailytskyi O. A. (2023) Syntez rozvytku knyzhkovoï hrafiky ta dyzainu v Ukraini. [Synthesis of Development of Book Graphics and Design in Ukraine]. Kultura i suchasnist – Culture and modernity, 1, 70–75. [in Ukrainian].
8. Doroshenko Yu. (2023) Mozhlyvosti deformatyvnoho formotvorennia u hrafichnomu dyzaini. [Possibilities of deformative formation in graphic design]. Prykladna heometriia, inzhenerna hrafika ta obiekty intelektualnoi vlasnosti – Applied geometry, engineering graphics and objects of intellectual property, 1(XII), 156–159. [in Ukrainian].
9. Ivanova L. O., Sokolova O. P. (2017). Vvedennia v dyzain-proektuvannia. [Introduction to design and planning]. Odesa: Astroprynt. [in Ukrainian].
10. Makedon V. V., Ilchenko N. O. (2021). Koniunktura svitovoho rynku IT-poslulh v umovakh ekonomiky 4.0. [World market of it services in the languages of economy 4.0]. Efektyvna ekonomika – Efficient economy, 1. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8525>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.8. [in Ukrainian].
11. Makedon V. V., Kholod O. H., Yarmolenko L. I. (2023) Model otsinky konkurentospromozhnosti vysokotekhnolohichnykh pidpriemstv na zasadakh formuvannia kliuchovykh kompetentsii. [The model of assessing the competitiveness of high-tech enterprises based on the formation of key competencies]. Akademichnyi ohliad – Academic review, 2(59), 75–89. DOI: 10.32342/2074-5354-2023-2-59-5. [in Ukrainian].
12. Syvash I. (2016) Teoretyko-metodolohichni pidkhody do rozuminnia etnodyzainu na suchasnomu etapi kulturotvorchosti. [Theoretical and methodological approaches to understanding ethnodesign at the modern stage of cultural creation]. Visnyk NAKKКиМ : nauk. Zhurnal [Bulletin of the NAKKКиМ: science. journal], 2, 105–109. [in Ukrainian].

13. Skynnyk-Myska D. (2022) Aktualni mystetski praktyky v Akademii mystetstv. [Current art practices at the Academy of Arts]. Retrieved from: <https://zbruc.eu/node/78726>. [in Ukrainian].
14. Usenko N. O. (2015) Khudozhnie zhyttia Ukrainy druhoi polovyny XX– pochatku XXI stolittia. [Art life of Kharkiv in the second half of the 20th to the early 21st centuries]. Candidate's thesis. Kharkiv. [in Ukrainian].
15. Chuprina N. V., Struminska T. V. (2017). Suchasni tekhnologii dyzain-diiialnosti. [Modern technologies of design activity]. Kyiv: KNUDT. [in Ukrainian]
16. Yatsiv R. (2006). Ukrainske mystetstvo KHKH stolittia: zb. nauk. st. [Ukrainian art of the 20th century: coll. of science Art]. Lviv: Afisha/ [in Ukrainian].